

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหานี้อระบบ Applying Sufficiency Economy Philosophy to Solve Informal Debt Problems

ปัญญาตต นวฤทธิศวิน¹ วิจิตรา ศรีสอน²

Panyatat Navaritsavin, Wijittra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหานี้อระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของหนี้ที่เกิดขึ้น ซึ่งหนี้ที่กล่าวถึงในบทความนี้มี 2 ประเภท คือ หนี้ในระบบ ซึ่งเป็นหนี้ที่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างยุติธรรม และหนี้นอกระบบ ซึ่งก็คือหนี้ที่เจ้าหนี้เป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไขต่าง ๆ ตามความพอใจและมีดอกเบี้ยที่คิดจากลูกหนี้ก็แพงกว่าอัตราดอกเบี้ยของหนี้ในระบบ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้มีปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านบริโภคนิยมเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ปัจจัยด้านค่านิยมใหม่ เป็นค่านิยมในการบริโภคในวัตถุและค่านิยมในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเน้นการครอบครองวัตถุที่สังคมตีคุณค่า ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัวซึ่งก็คือการเป็นหนี้เพื่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ปัจจัยด้านการขยายฐานะทางสังคมซึ่งก็คือการเลื่อนฐานะทางสังคม การเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมหรือที่เรียกว่าการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม และปัจจัยสุดท้ายคือกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในกลุ่มเดียวกัน เป็นกลุ่มที่เสริมสร้างบุคลิกภาพปลูกฝังค่านิยม บรรทัดฐานที่สำคัญของสังคมเพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมซึ่งจำเป็นต้องมีการพบปะสังสรรค์กันอยู่เสมอ ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหานี้อระบบนั้น เป็นการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ต้องดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ เป็นการนำหลักความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปมาใช้ดำเนินชีวิตความมีเหตุผลคือการตัดสินใจอย่างรอบคอบและคำนึงถึงความจำเป็นที่มีประโยชน์มากที่สุด การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือการเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาท วางแผนการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ การมีความรู้คือต้องเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี ด้านการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ นำความรู้ด้านทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

Received: 2022-05-24 Revised: 2022-08-03 Accepted: 2022-08-03

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: s63463825045@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

และด้านคุณธรรม ซึ่งต้องตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ (Keyword): ปัญหาหนี้ในระบบ; การแก้ปัญห; เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The study of solving informal debt problems with the Sufficiency Economy Philosophy is to study the understanding of the types of debt that arise. There are 2 types of debts mentioned in this article, which are debts in the system, which are debts that are protected by the law fairly. and informal debt which is a debt that the creditor is the one who sets rules, rules, conditions as they are satisfied and the interest charged from the debtor is more expensive than the interest rate of the debt in the system. The main factors that cause debt are important factors as follows: Consumerism factor is a factor related to consumption behavior for living in today's society. New Value Factors It is the value of consumption in objects and values in science and technology emphasize the possession of objects that society interprets as values. Family characteristics factor, which is debt for the living conditions of the family. The social shift factor, that is, social promotion. Changes in social status, also known as social stratification. and the last factor is a group of friends, which is a relationship with a group of people in the same group It is a group that enhances personality, cultivates values. An important social norm for a person to be a good member of a society that always needs to meet and socialize.

In applying the Sufficiency Economy Philosophy to solve the informal debt problem. The concept of sufficiency economy is applied to life. have to live with moderation is the principle of fit Not too little and not too much to use in life. Rationality is a careful decision and takes into account the most useful necessities good immunity is to be prepared to deal with the changes that will occur. It's a carefree lifestyle. Carefully plan your life. To have knowledge is to learn both theory. practical To achieve learning in a variety of formats Bringing theoretical knowledge into practice. and moral which must be aware of virtue Honesty and patience, perseverance, use wisdom in life.

Keywords: informal debt problems; solutions; sufficiency economy.

บทนำ (Introduction)

การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบเป็นเรื่องที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยพยายามแก้ไขมาโดยตลอด ซึ่งในยุคสมัยปัจจุบันซึ่งมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี และมีนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เป็นรองนายกรัฐมนตรี ดูแลด้านการคลังของประเทศ ได้พยายามวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ โดยมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ปล่อยกู้คิดอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปีและเสนอแพ็คเกจ แก้นั้นนอกระบบกำหนดให้เจ้าหนี้ปล่อยสินเชื่อฉุกเฉินเพื่อรายย่อย หรือ Pico Finance คิดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 36 ต่อปี อีกทั้งกระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอแก้ไขร่างพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. เพื่อเพิ่มโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ การแก้ปัญหานี้จะมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษเพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่เพียงพอ ทางรัฐบาลควรที่จะเสริมสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน กล่าวคือ หากผู้บริโภคมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายและมีความจำเป็นในการหาแหล่งเงินในการกู้ยืมเพื่อนำมาเสริมรายได้ ซึ่งกรณีนี้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ หรือกรณีที่ธนาคารไม่อนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภครายนั้นเจ้าหนี้ระบบจึงเป็นทางเลือกเดียว ดังนั้น การแก้ปัญหานี้เจ้าหนี้ระบบจึงต้องพิจารณาถึงการแก้ปัญหามาจากจนไปด้วยพร้อม ๆ กัน โดยการส่งเสริมให้ลูกหนี้ที่ได้กู้ยืมเงินไปนำเงินดังกล่าวไปลงทุนต่อเพื่อเพิ่มรายได้ และภาครัฐจึงควรนำหลัก “รายได้น้อย – เข้าถึงสินเชื่อ – เริ่มการลงทุน – เพิ่มรายได้ – เพิ่มเงินออม – เพิ่มการลงทุน - เพิ่มรายได้” มาใช้สร้างวินัยทางการเงินให้กับประชาชนทั้งเพื่อให้การแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบเป็นไปอย่างยั่งยืน (ยาวเรศ ทับพันธุ์, 2549)

สำหรับการแก้ปัญหานี้ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลำดับแรกต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของหนี้ที่เกิดขึ้น เช่น หนี้ที่ก่อขึ้นนั้นเป็นหนี้ในระบบ หรือหนี้นอกระบบ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยและเงินต้นที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการอยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ด้วย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้เนื่องจากการอยู่ในบริบทสังคมที่เน้นการบริโภคนิยม การมีพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนไป เน้นวัตถุมากกว่าความจำเป็น การมุ่งเน้นไปตามกระแสค่านิยมใหม่ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้น เน้นการครอบครองวัตถุที่สังคมตีคุณค่าให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น เงินทอง อัญมณี บ้าน ยานพาหนะสนองตอบความสุขและความสะดวกสบายทางกายภาพ แก่ชีวิตของมนุษย์ได้รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือรวมทั้งค่านิยมที่ง่ายต่อการก่อหนี้สิน เช่น บัตรเครดิต ปัญหานี้เกิดจากลักษณะของครอบครัวตัวชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีสอดคล้องกับรายได้ในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวทำให้เกิดหนี้ในครัวเรือนได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับการขยายฐานะทางสังคม ซึ่งเกิดจากการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม คนจนเลื่อนฐานะไปอยู่ในชั้นกลางหรือคนชั้นกลางเลื่อนฐานะขึ้นไปอยู่ชั้นสูง การย้ายที่ทำงานหรือการย้ายที่อยู่อาศัยการเปลี่ยนสถานภาพและบทบาท เช่น เปลี่ยนจากตำแหน่งหนึ่งไปสู่อีกตำแหน่งหนึ่งหรือมีสถานภาพดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ชนทางสังคม รายได้หรือการศึกษา เป็นต้น และยังมีอีกประการคือจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมาก เพราะกลุ่มจะช่วยหล่อหลอม เสริมสร้างบุคลิกภาพปลูกฝังค่านิยม บรรทัดฐานที่สำคัญของ

สังคมเพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม แนวทางในการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ต้องดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิตยึดมั่นในหลักคุณธรรม

สำหรับบทความนี้เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญได้แก่ ประเภทของหนี้ซึ่งแบ่งออกเป็นได้เป็น 2 ประเภท คือ หนี้ในระบบกับหนี้นอกระบบ และยังได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการบริโภคนิยมที่เกิดจากสังคมบริโภคในปัจจุบัน ปัจจัยเกี่ยวกับค่านิยมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ปัจจัยของลักษณะครอบครัวที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้ได้ ตามมาด้วยปัจจัยเกี่ยวกับการขยายฐานะทางสังคมซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของคนในสังคมการแบ่งช่วงชั้นในสังคมที่ทำให้เกิดการได้รับการยอมรับ และปัจจัยสุดท้ายคือ กลุ่มเพื่อน คือกลุ่มที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันซึ่งเป็นกลุ่มที่หล่อหลอมและสร้างค่านิยมใหม่ๆ ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้นอกระบบได้ ในการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นแนวทางสำคัญคือต้องมีกรอบในการดำเนินชีวิต มีคุณลักษณะของการเดินทางสายกลาง มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ภายใต้เงื่อนไขสำคัญของชีวิตและยึดถือเป็นแนวคิดปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตเกิดความสมดุลให้มากที่สุด ทั้งนี้นำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาที่น่าสนใจได้ดังนี้

1. ประเภทของหนี้

หนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ หนี้ในระบบกับหนี้นอกระบบ หนี้ในระบบเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ทำกับสถาบันการเงินหรือธนาคารที่มีกฎหมายรับรองและควบคุมอยู่ส่วนหนี้นอกระบบเป็นหนี้ที่เกิดจากลูกหนี้ไม่สามารถกู้กับสถาบันการเงินหรือธนาคารได้ จึงไปใช้บริการหนี้นอกระบบ ความแตกต่างระหว่างหนี้ในระบบกับหนี้นอกระบบมีดังนี้ คือ

1) หนี้ในระบบ จะมีกฎหมายควบคุมอยู่ ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้ ค้ำประกัน ฯลฯ จะต้องปฏิบัติและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างยุติธรรม กฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไขและข้อบังคับต่าง ๆ ของหนี้ ในระบบจะมีความยุติธรรม ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาหนี้สินเช่นปัญหาการผิดนัดชำระหนี้ ก็มีขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินการตามกฎหมายที่ชัดเจนแบบตรงไปตรงมา หนี้ในระบบหากฟ้องร้องแล้วจะมีการบังคับชำระหรือขายทอดตลาดสินทรัพย์หรือหลักประกันไปตามขั้นตอน ทั้งฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ก็ได้มีโอกาสที่จะต่อสู้กันในศาลได้อย่างเท่าเทียมกันไม่มีความเหลื่อมล้ำ และอยู่ภายใต้กฎหมายเหมือนกัน

2) หนี้นอกระบบ ลูกหนี้ที่เป็นหนี้นอกระบบส่วนมากเป็นคนที่ไม่มีความรู้และไม่สามารถกู้หนี้ในระบบได้ จึงต้องหันไปใช้บริการของหนี้นอกระบบที่เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินจะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไขต่าง ๆ ตามความพอใจ การเอาเปรียบจากเจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินเริ่มตั้งแต่

การปล่อยกู้ ซึ่งมักจะปล่อยกู้โดยไม่มีสัญญาหรือหลักฐานใด ๆ แล้วเก็บเงินค่าผ่อนชำระรายวัน ดอกเบี้ยที่คิดจากลูกหนี้ก็แพงกว่าอัตราดอกเบี้ยของหนี้ในระบบ

หนี้ในระบบ หมายถึง การกู้หนี้ยืมสินที่ไม่อยู่ในระบบสถาบันการเงิน เช่น การกู้ยืมกันระหว่างเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้อง ซึ่งการกู้ยืมเงินดังกล่าวจะไม่มีกฎกติกาการยืมที่เป็นมาตรฐาน เช่น การทำสัญญากู้ยืมเงินอาจจะใช้กระดาษเปล่าเขียน ข้อความการกู้ยืมเงิน โดยใช้ลายมือของลูกหนี้หรือเจ้าหนี้เป็นผู้เขียน ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีพยานรับรู้หรือบางครั้งก็มีการขูดลบขีดฆ่า (เยาวเรศ ทัฬหี, 2549)

2. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้

1. บริโภคนิยม (Consumerism)

ปัญหาของโลกในปัจจุบัน มีการกระตุ้นการบริโภคในปริมาณที่มาก สาเหตุเพราะตัวชี้วัดความก้าวหน้าและการเจริญเติบโตอยู่กับการบริโภควัสดุปัจจัย ทำให้เกิดความต้องการที่ไม่จำกัด (Gorbachev, 2000) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ที่ได้อธิบายถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด (Bentham อ้างถึงใน ธีระพงษ์ วิจิตเรษฐ, 2556) ประกอบกับภายใต้การเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบันได้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า สังคมบริโภคนิยม ซึ่งเป็นลักษณะทางสังคมที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่ไม่จำกัด จากการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายภาพเพื่อการดำรงชีวิต พัฒนาเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสวงหาความพอใจสูงสุด ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันภายในตัวผู้บริโภคเอง และไม่ขึ้นกับปัจจัยภายนอก ทำให้ผู้บริโภคมีสถานะที่เป็นปัจเจกบุคคลในการที่จะตัดสินใจเลือกทำการบริโภคสินค้าและการบริการด้วยตนเอง เป็นการบริโภคที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าได้มีโอกาสแสดงความเป็นตนเองหรืออัตลักษณ์ของตนเอง ผ่านการบริโภค เพื่อแสวงหาและความพึงพอใจ โดยเชื่อว่าการบริโภคในปริมาณที่มากขึ้นจะก่อให้เกิดความสุขมากขึ้น และเป็นหนทางที่จะปกป้องความคับข้องใจ อีกทั้งทำให้สภาพของปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่เลื่อนรางไปทั้งที่ความจริงนั้น มนุษย์ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ได้ (นพพร จันทราชู, 2547)

ผลกระทบจากสังคมบริโภคนิยมทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เน้นการบริโภค และการสะสมทุนเพื่อใช้ในการบริโภคเป็นเป้าหมายสูงสุดในชีวิต สังคมบริโภคนิยมได้สร้างความคับข้องใจให้เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลในสังคมต้องดิ้นรนเพื่อเงินตรา เพื่อสร้างศักยภาพในการซื้อและตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ตลอดเวลา บางคนอาจจะประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายเพื่อให้ได้เงินมาจับจ่ายใช้สอยที่เป็นเช่นนี้เพราะพฤติกรรมของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับอารมณ์ความต้องการของตน สังคมบริโภคนิยมส่งผลให้ความสัมพันธ์ในสังคมลดลง แทนที่จะช่วยเหลือเผื่อแผ่กัน แต่กลับกลายเป็นทุกอย่างต้องใช้เงิน มีการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้เกิดหนี้สิน เพื่อให้ได้เงินมาสนองความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545)

2. ค่านิยมใหม่ (New Value)

ข้อแตกต่างที่สำคัญของมนุษย์และสัตว์อยู่ตรงที่มนุษย์มีวัฒนธรรม มนุษย์สามารถปรับปรุงพัฒนาตัวเอง ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตให้ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น มนุษย์รู้จักใช้สมองมากกว่าสัตว์ วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันในสังคมเดียวกันทำความเข้าใจตกลงว่าจะยึดระบบไหนดี เราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงในความหมายนี้ว่าระบบสัญลักษณ์ ดังนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นวัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้และจะต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคม ซึ่งได้เคยมีการตกลงกันไว้ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง หลักที่สมาชิกของสังคมใช้ยึดถือเป็นแนวประกอบประกอบประเพณีปฏิบัติก็คือ บรรทัดฐาน และค่านิยมถ้ากล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือแนวทางการปฏิบัติที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่ยึดถือ และค่านิยมคือความคิดและแนวปฏิบัติที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องดีงาม สำหรับคำว่า “ค่านิยม” นักสังคมศาสตร์ เช่น จานงค์ อติวัฒนสิทธิ์, 2544; ลักขณา ศรีวิวัฒน์, 2544; Michener & Delamater, 1999) ได้กล่าวไว้และสรุปได้ว่า เป็นความเชื่อความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมซึ่งเป็นผลให้บุคคลนั้นนำไปเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคล โดยค่านิยมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ค่านิยมส่วนบุคคล และค่านิยมสังคมวันนี้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรุนแรง จนทำให้ความรู้ในทศวรรษใหม่นี้ล้ำสมัยเร็วมาก ขอบเขตขององค์ความรู้สามารถขยายตัวได้เป็นสองเท่าในเวลาเพียง 7-10 ปี (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2547) ประกอบกับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศสูง โดยเฉพาะวัฒนธรรมจากตะวันตก และปัจจัยการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม โครงสร้างสังคม และพิธีกรรมสามารถจะสังเกตเห็นได้ในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสถาบันสังคม การเปลี่ยนแปลงทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในส่วนย่อยต่าง ๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น แนวโน้มของครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้นจากที่กล่าวมานี้ สามารถนำทฤษฎีทางสังคมวิทยามาพิจารณาถึงเหตุและผลได้คือ ทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

โดยสรุปได้ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างสัญลักษณ์เพื่อเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจกัน บุคลิกของคนขึ้นอยู่กับ การหล่อหลอมทางสังคมซึ่งมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจากการกระทำระหว่างมนุษย์ ดังนั้นในเรื่องค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้นไปจากบรรทัดฐานของสังคมล้วนแต่เกิดจากมนุษย์กระทำขึ้นทั้งสิ้น ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นจากค่านิยม โดยสืบเนื่องมาจากสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบัน จานงค์ อติวัฒนสิทธิ์ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมใหม่ ได้แก่ ค่านิยมในการบริโภคค่านิยมในวัตถุ และค่านิยมในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในเรื่องของค่านิยมในการบริโภคนั้นเป็นคุณค่าที่กำหนดให้แก่บุคคลที่มีกำลังในการบริโภคสิ่งของต่าง ๆ และครอบครองสิ่งของต่าง ๆ ที่สังคมให้คุณค่าว่าเป็นคนเก่งเป็นคนที่มีความสามารถ สังคมมักจะยกย่องชื่นชมคนที่มีกำลังทรัพย์มาก สำหรับค่านิยมในวัตถุนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับค่านิยมในการบริโภคแตกต่างตรงที่มีการเน้นการครอบครองวัตถุที่สังคมให้คุณค่าให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น เงิน ทอง อัญมณี บ้าน

ยานพาหนะ ฯลฯ ส่วนค่านิยมในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถสนองตอบความสุขและความสะดวกสบายทางกายภาพ แก่ชีวิตของมนุษย์ได้รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งค่านิยมที่ง่ายต่อการก่อหนี้สิน เช่น บัตรเครดิต (Ritzer, 2011)

3. ลักษณะครอบครัว (Family type)

ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม และได้ชื่อว่าเป็นสังคมแรกของมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญที่สุดในการก่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของบุคคล ครอบครัวเป็นแหล่งหล่อหลอมและขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ให้สมาชิกของครอบครัวสามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่ในสังคมได้โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นพฤติกรรมประจำ สังคม เพื่อสมาชิกสามารถเข้ากับสังคมได้ สำหรับคำว่า “ครอบครัว” มีนักสังคมศาสตร์ เช่น บุญลือ วันทายนต์ (2553) ได้กล่าวไว้และสรุปได้ว่าเป็นโครงสร้างและสถาบันทางสังคมขั้นมูลฐานที่เกิดมาจากการที่คนต่างมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด การสมรสและการรับบุตรบุญธรรมหรือประกอบด้วยชายหญิงหนึ่งหรือมากกว่าอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางเพศที่สังคมอนุมัติ พร้อมด้วยสิทธิและหน้าที่ที่สังคมยอมรับ ครอบครัวจัดเป็นสังคมประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบโดยเฉพาะมีความเป็นไปและการกระทำต่างๆ ต่อกันและกันระหว่างสมาชิก อันสามารถทำให้แต่ละคนต่างรู้ความประสงค์ และความหมายและความเข้าใจในกันและกัน ทางด้านสังคมวิทยา ครอบครัวถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประเภทหนึ่งมนุษย์จะมีวัฒนธรรมเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ ครอบครัว เพราะถือว่าครอบครัวมีความเป็นวัฒนธรรมสากล เช่นเดียวกับวัฒนธรรมสากลอื่น ๆ ถือว่าครอบครัวเป็นเรื่องของการสร้างหมู่คณะในกลุ่มย่อย เพื่อการอยู่รอดในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเป็นแหล่งหล่อหลอมให้สมาชิกของครอบครัว สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่ในสังคมได้โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นพฤติกรรมประจำสังคม เพื่อสมาชิกสามารถเข้ากับสังคมได้ แต่ในยุคของการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่มากขึ้น ทำให้ความผูกพันในครอบครัวลดลง (Shepard, 2001) ครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวเล็ก จัดเป็นครอบครัวพื้นฐานประกอบด้วยสมาชิกเพียง 2 ช่วงวัยเป็นสำคัญ คือ ช่วงวัยของบิดามารดากับบุตรธิดา ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะมีลักษณะเป็นกลุ่มปฐมภูมิ ประเภทที่สอง ได้แก่ ครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวร่วมที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยว ตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป รวมกันเป็นหน่วยครอบครัวใหม่ที่ใหญ่กว่าครอบครัวเดิม อำนาจสิทธิขาดภายในครอบครัวขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส คือ ผู้อาวุโสสูงมักจะได้รับยกย่องจากสมาชิกครอบครัว และประเภทสุดท้าย คือครอบครัวประกอบร่วมเป็นระบบครอบครัวที่ชายหญิงสามารถมีคู่สมรสได้มากกว่า 1 คนที่เราเรียกกันว่า พหุคู่ครอง (Polygamy) ส่วนมากมักปรากฏในสังคมล้าหลังที่ยังด้อยความเจริญ (บุญลือ วันทายนต์, 2553)

สรุปได้ว่าปัญหานี้สืบจากครอบครัว เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องแก้ไขให้ลดน้อยลง เพราะจะมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว และสังคมประเทศชาติโดยส่วนรวม เพราะครอบครัวเป็นระบบสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุด

4. การขยับฐานะทางสังคม (Social Mobility)

ในทุกสังคมบุคคลจะมีความแตกต่างกันทั้งในสถานภาพและบทบาท สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ได้แก่ สถานภาพที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ เช่น อายุ เพศ ความสามารถทางร่างกาย และสมอง ฯลฯ และสถานภาพซึ่งเกิดจากความสามารถและประสิทธิภาพที่บุคคลแสดงออกเมื่อมีโอกาส สิ่งที่กำหนดสถานภาพประเภทนี้ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ อำนาจ รายได้ ฯลฯ ซึ่งมีส่วนทำให้บุคคลมีฐานะทางสังคม จากการที่บุคคลมีสถานภาพและบทบาทในสังคมแตกต่างกันไป และถ้ากล่าวโดยหลักทางด้านสังคมวิทยาแล้ว กระบวนการในการตีค่าสถานภาพของบุคคลให้แตกต่างกันทำให้เกิดศักดิ์ศรีและอภิสิทธิ์ที่แตกต่างกันไปด้วย เราเรียกว่า การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545)

ปัญหาชนชั้นเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจัดให้หมดไปจากสังคม เพราะว่าสังคมทุกสังคมจะมีการแบ่งช่วงชั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ดังนั้นเพื่อความสงบสุขของสังคม จึงจำเป็นต้องมีระบอบบางอย่าง เพื่อคลี่คลายปัญหาความไม่เท่าเทียมดังกล่าว ได้แก่ การขยับฐานะทางสังคม (Social Mobility) คือ การที่คนจากชั้นหนึ่งเลื่อนฐานะขึ้นไปอยู่ในอีกชั้นหนึ่ง เช่น คนจนเลื่อนฐานะไปอยู่ในชั้นกลางหรือคนชั้นกลางเลื่อนฐานะขึ้นไปอยู่ชั้นสูง เป็นต้น ในความหมายของการขยับฐานะทางสังคม จะแบ่งออกเป็น การเปลี่ยนแปลงระยะสั้น ซึ่งบางครั้งใช้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงงานแต่ไม่เปลี่ยนสถานภาพไปจากเดิม เช่น การย้ายที่ทำงานหรือการย้ายที่อยู่อาศัย เป็นต้น และประการสุดท้าย คือ การเปลี่ยนแปลงระยะยาว เป็นการเปลี่ยนสถานภาพและบทบาท เช่น เปลี่ยนจากตำแหน่งหนึ่งไปสู่อีกตำแหน่งหนึ่งหรือมีสถานภาพดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ชั้นทางสังคม รายได้หรือการศึกษา เป็นต้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545)

5) กลุ่มเพื่อน (Peer Groups)

การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เกิดความรู้สึกว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งโครงสร้างของกลุ่มจะประกอบด้วย บทบาท (Roles) บรรทัดฐาน (Norms) กลุ่มย่อย (Subgroups) และสถานภาพ (Status) ของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งกลุ่มเพื่อนดังกล่าว มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมาก เพราะกลุ่มจะช่วยหล่อหลอม เสริมสร้างบุคลิกภาพปลูกฝังค่านิยม บรรทัดฐานที่สำคัญของสังคมเพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น การเสียสละต่อส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อสังคม ความซื่อสัตย์ และอื่น ๆ อิทธิพลของกลุ่มเหนือบุคคลจะมีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับบุคคลมีความรู้สึกผูกพันต่อกลุ่มมากน้อยแค่ไหน (Wetherell, Taylor, & Yates, 2010)

3. การแก้ปัญหาหนี้ในระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 อย่าง

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ/ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยีสรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทางสายกลาง

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอนต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับจะก่อให้เกิดความยั่งยืนและจะนำไปสู่

ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมสุดท้ายเศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหาการพัฒนายั่งยืน ประการที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง (ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์ และจงจิต ลีอ่อนรัมย์, 2564)

1. พอมีพอกิน ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเองบ้างปลูกไม้ผลไว้หลังบ้าน 2-3 ต้นพอที่จะมีไว้กินเองในครัวเรือนเหลือจึงขายไป

2. พออยู่พอใช้ทำให้บ้านน่าอยู่ปราศจากสารเคมีกลิ่นเหม็น ใช้แต่ของที่เป็นธรรมชาติ (ใช้จุลินทรีย์ผสมน้ำถูพื้นบ้านจะสะอาดกว่าใช้น้ำยาเคมี) รายจ่ายลดลง สุขภาพจะดีขึ้น (ประหยัดค่ารักษาพยาบาล)

3. พออกพอใจ เราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน ไม่ใคร่อยากใคร่มีเช่นผู้อื่น เพราะเราจะหลงติดกับวัตถุปัญญจะไม่เกิด “การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ให้มีพอกินกับตัวเอง” “เศรษฐกิจพอเพียง” จะสำเร็จได้ด้วย “ความพอดีของตน”

พอสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดให้กับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ หรือระดับประเทศ สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตประจำวัน และหน่วยงานของตนเองที่ทำอยู่หรือบริหารประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้คุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตในการทำงานพอเพียงมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการแก้ปัญหาหนึ่งด้วยการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ เป็นการนำระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ่มชูตัวเอง (Relative Self - Sufficiency) อยู่ได้โดยมีต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้นมีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้น คือ (หทัยชนก ตะสมบุญ, 2564)

ขั้นที่ 1 ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 รวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา

ขั้นที่ 3 ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ทั้งนี้ทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์การพัฒนาชนบทในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมืองฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือเป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

สำหรับการแก้ปัญหานี้กรอบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1) ความพอประมาณ เป็นการนำหลักความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันพบว่าความพอประมาณกับครอบครัวนำหลักความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการรู้จักประมาณตนเอง การปรับตัวในสิ่งที่ไม่เกินเลย ไม่โอ้อวด ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป เกินกำลังที่ตนเองมี ความรู้จักประมาณตนเอง พอใจในสิ่งที่มี ไม่โลภ สามารถลดรายจ่ายได้หลายทาง พออยู่พอกิน ในการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน ลดการพึ่งพา พยายามซื้อให้น้อยที่สุด การไม่กู้ยืมเพื่อนำมาใช้จ่าย

2) ความมีเหตุผล ความมีเหตุผลนั้นเป็นการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ด้วยงบประมาณที่มีจำกัด พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ มีการคิดไตร่ตรองให้ดี ก่อนตัดสินใจ ต้องจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้รอบคอบว่าจะใช้จ่ายเงินที่มีจำกัดอย่างไรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และเรียงลำดับความจำเป็นมากที่สุด ต้องอยู่บนความจำเป็น และความพอประมาณ ตามกำลังงบประมาณที่มี บนพื้นฐานความประหยัด ต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง ต้องคิดอย่างรอบคอบทั้งในด้านของรายจ่าย การก่อหนี้ การลงทุน เพื่อให้มีเงินเก็บออมไว้ใช้ในยามที่จำเป็น

3) การมีภูมิคุ้มกัน การมีภูมิคุ้มกันที่ดีคือการเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาท วางแผนการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพ สร้างวินัยการออมให้กับตนเอง การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความรู้และคุณธรรม ยึดทางสายกลาง พอใจกับชีวิตที่พอเพียง รู้จักพึ่งตนเองและแบ่งปัน ช่วยเหลือคนในครอบครัว และคนอื่น ๆ มีสุขภาพใจและกายที่ดี สร้างความอบอุ่นในครอบครัว หารายได้เสริมเพื่อลดความเสี่ยง

4) การมีความรู้ การมีความรู้จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี ด้านการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ นำความรู้ด้านทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง นำความรู้ ที่ได้เรียนรู้นำมาวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตเป็นผู้มีภูมิความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ เพื่อพัฒนาตนเอง พึ่งตนเองได้ดี เชื่อมโยงความรู้ กับหลักปฏิบัติจริง ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติตน

5) ด้านคุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ต้องมีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด มีความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม เป็นผู้ที่มีความสุขภาพ รักษาความสะอาดทั้งกายวาจาใจ สร้างความสามัคคี เป็นผู้ที่มีน้ำใจ มีความกตัญญู ความมีสติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิต มีความประหยัด ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพที่ถือว่าสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมและยอมรับของสังคม

บทสรุป (Conclusion)

สำหรับบทความนี้เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาหนี้ในระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญได้แก่

1. ประเภทของหนี้ หนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ หนี้ในระบบกับหนี้ในระบบ หนี้ในระบบเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ทำกับสถาบันการเงินหรือธนาคารที่มีกฎหมายรับรองและควบคุมอยู่ส่วนหนี้ในระบบเป็นหนี้ที่เกิดจากลูกหนี้ไม่สามารถกู้กับสถาบันการเงินหรือธนาคารได้

2. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้

2.1. บริโภคนิยม (Consumerism) เกิดจากปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่ไม่จำกัด จากการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายภาพ เพื่อการดำรงชีวิต

2.2. ค่านิยมใหม่ (New Value) เป็นการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของสังคมที่เกิดจากมนุษย์กระทำขึ้น ปัญหาหนี้สินที่เกิดจากค่านิยม เกิดจากสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบัน ได้แก่ ค่านิยมในการบริโภคนิยมในวัตถุ และค่านิยมในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การครอบครองสิ่งของต่าง ๆ ที่สังคมให้คุณค่าว่าเป็นคนเก่งเป็นคนที่มีความสามารถ เน้นการครอบครองวัตถุที่สังคมให้คุณค่าให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น เงิน ทอง อัญมณี บ้าน ยานพาหนะ ฯลฯ ส่วนค่านิยมในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถสนองตอบความสุขและความสะดวกสบายทางกายภาพ แก่ชีวิตของมนุษย์ได้รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือรวมทั้งค่านิยมที่ง่ายต่อการก่อหนี้สิน เช่น บัตรเครดิต

2.3. ลักษณะครอบครัว (Family type) ซึ่งมีความสำคัญที่สุดในการก่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของบุคคล ครอบครัวเป็นแหล่งหล่อหลอมและขัดเกลาทางสังคมให้สมาชิกของครอบครัวสามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่ในสังคม สำหรับปัญหาหนี้สินจากครอบครัวจะมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว และสังคมประเทศชาติโดยรวม เพราะครอบครัวเป็นระบบสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุด

2.4. การขยับฐานะทางสังคม (Social Mobility) เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ได้แก่ สถานภาพที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ปัญหาชนชั้นเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจัดให้หมดไปจากสังคม เพราะว่าสังคมทุกสังคมจะมีการแบ่งช่วงชั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น การขยับฐานะทางสังคม จะแบ่งออกเป็นเปลี่ยนแปลงระยะสั้น และการเปลี่ยนแปลงระยะยาว เป็นการเปลี่ยนสถานภาพและบทบาท เช่น เปลี่ยนจากตำแหน่งหนึ่งไปสู่อีกตำแหน่งหนึ่งหรือมีสถานภาพดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ชนทางสังคม รายได้หรือการศึกษา เป็นต้น

2.5 กลุ่มเพื่อน (Peer Groups) เป็นกลุ่มที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เกิดความรู้สึกร่วมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งโครงสร้างของกลุ่มจะประกอบด้วย บทบาท บรรทัดฐาน กลุ่มย่อยและสถานภาพ ของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งจำเป็นต้องมีการพบปะสังสรรค์กัน

3. การแก้ปัญหาหนี้ในระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดให้กับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ หรือระดับประเทศ สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับ

ชีวิตประจำวัน และหน่วยงานของตนเองที่ทำอยู่หรือบริหารประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำให้คุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตในการทำงานพอเพียงมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาหนึ่งด้วยการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ เป็นการนำระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง สำหรับการแก้ปัญหาหนึ่งนอกระบบด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีหลักการที่สำคัญดังนี้ ความพอประมาณ เป็นการนำหลักความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล ความมีเหตุผลนั้นเป็นการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ด้วยงบประมาณที่มีจำกัด พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกัน การมีภูมิคุ้มกันที่ดีคือการเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เป็นการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาท วางแผนการใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ ยืดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ การมีความรู้ การมีความรู้จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี ด้านการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ นำความรู้ด้านทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง นำความรู้ ที่ได้เรียนรู้นำมาวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ และด้านคุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพที่ถือว่าสิ่งที่ต้องงาน เหมาะสมและยอมรับของสังคม

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฬาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินันท์ ปราณีราษฎร์. (2561). การเมืองในนโยบายประชานิยมประเทศไทยพ.ศ. 2544-2557. *หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2561.
- นพดล กรรณิกา. (2559). *เปรียบเทียบนโยบายประชานิยมรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งกับนโยบายประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ : มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่ควรจะเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มาสเตอร์โพล.
- บุษบา สินสมบูรณ์. (2553). *ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลกระทบต่อหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2553*
- บุรฉัตร พานธงรักษ์. (2555). การตลาดการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554. *หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2555*

- ธฤทธิ์ ดอกไธสง. (2555). การประเมินประสิทธิผลของนโยบายประชานิยมในการพัฒนาระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดเพชรบูรณ์ *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ ปีการศึกษา 2555.
- Almond, G.A., & Coleman, J.S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.
- David Ogilvy (1995). *The populist challenge to liberal democracy*. Retrieved June 23, 1995, from <http://www.fes.de/ipg/ONLINE3/ARTDECKER.PDF>
- Lucian W. Pye (1972). *China: An Introduction*. Boston, Little Brown and Co, 1972, pp. 384
- Pool. (1968)., *Ithiel de Sola. Communication Political*. In David Shills (ed.). International Encyclopedia of Social Vol. 3, New York: The Macmillan company and the Free Press.
- Rush, M., & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.
- Shaffer, David R. (1975). *Developmental Psychology: Theory. Research and Applications*. Montacy: Wad worth Inc.